

PS2022BEM136

DATUM	21-11-2022
AAN	Provinciale Staten
VAN	Gedeputeerde Rob van Muilekom
ONDERWERP	Beantwoording motie "Benut het DNA van Utrecht voor de opgaven van nu"

In de PS vergadering van 10 november 2021 heeft u de motie "Benut het DNA van Utrecht voor de opgaven van nu" aangenomen (zie bijlage). Hiermee zijn GS verzocht om bij restauratiefondsen en verenigingen van eigenaren te inventariseren tegen welke regels en andere obstakels eigenaren of huurders van monumenten aanbotsen om (tijdelijke) functies in hun monumenten te huisvesten.

Wij informeren u door middel van dit memo op welke wijze we deze motie hebben opgepakt.

- Vooraf een kanttekening bij een onderdeel van de motie. De in de motie genoemde belemmering voor eigenaren bij een aanvraag voor het fonds erfgoedparels, nl dat subsidie alleen wordt toegekend aan oorspronkelijke niet-woonhuizen is al eerder opgelost. In de subsidieregeling Erfgoedparels is al sinds 2020 opgenomen dat subsidie ook wordt verstrekt bij restauratie van objecten met een oorspronkelijke woonhuisfunctie (conform de rijksmonumentenlijst), mits het object niet meer als woonhuis in gebruik is. Zo kan een voormalig patriciërs pand dat nu als onderwijsinstelling in gebruik is, in aanmerking komen voor subsidie. Uiteraard moet dan alsnog voldaan worden aan de gestelde inhoudelijke criteria, zoals minimale openstelling voor het publiek van 10x per jaar. Het rijk voorziet overigens in een subsidieregeling voor de restauratie van woonhuismonumenten: de Instandhoudingssubsidie woonhuisrijksmonumenten. Eigenaren dienen hiervoor een aanvraag rechtstreeks bij het rijk (de Rijksdienst Cultureel Erfgoed) in.

Om een beeld te krijgen tegen welke problemen eigenaren en huurders bij functieverandering aanlopen, is een aantal restauratiefondsen en koepels van eigenaren van monumenten gevraagd naar hun bevindingen. De motie "benut het DNA van Utrecht" is daarbij als bijlage onder de aandacht gebracht.

Concreet is hen gevraagd:

- Wat zijn vaker voorkomende belemmeringen bij functieverandering of bestaand gebruik van uw monument? Denkt u hierbij vooral aan regelgeving, subsidieregelingen.
- Kunt u beschrijven waar u of uw achterban tegenaan loopt en bij welk loket?

Op deze vragen hebben 5 koepels gereageerd. De antwoorden zijn in bijgevoegd schema vevat.

De reacties richten zich op het verhogen van de erfpacht bij herbestemming, op de regelgeving en het verkrijgen van vergunningen bij gemeenten en op het onderhoudsbudget bij het rijk, de Subsidieregeling instandhouding monumenten (Sim). Kanttekeningen ten aanzien van de Sim, waaronder ook de lange procedure en het beperkte budget, zijn door IPO meegenomen bij de evaluatie van de Sim door het rijk in 2020. Naar aanleiding van de kanttekeningen van IPO, andere overheden en monumentenorganisaties heeft staatssecretaris Uslu (Cultuur en Media) in de Meerjarenbrief Cultuur van begin november 2022 aangekondigd het Sim-budget met 20 miljoen per jaar te verhogen voor de periode 2023 en 2024. Voor de periode vanaf 2025 neemt de staatssecretaris een besluit na de aangekondigde verkenning naar de financiering van de monumentenzorg. In de reacties worden geen provinciale knelpunten genoemd.

Uit de parallel lopende evaluatie van de provinciale "Leidraad behoud door ontwikkeling buitenplaatszones" komt echter wel naar voren dat eigenaren aanlopen tegen belemmeringen vanuit het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De NNN valt onder de verantwoordelijkheid van de provincie.

Wij (her)kennen deze problematiek voor de eigenaren bij de exploitatie van hun gebouwen en landgoederen.

Binnen de provinciale mogelijkheden zijn de afgelopen jaren instrumenten ontwikkeld om zowel eigenaren als de gemeenten te helpen bij de restauratie, exploitatie, herbestemming en/of verduurzaming van hun gebouwen. Hieronder een overzicht:

- Voor eigenaren en gemeenten is in 2014 de [Leidraad behoud door ontwikkeling buitenplaatszones](#) gemaakt. Met de leidraad wil de provincie Utrecht meer duidelijkheid bieden over de mogelijkheden rondom de ontwikkeling van ruimtelijke plannen binnen de buitenplaatszones. De leidraad wordt op dit moment geactualiseerd. De leidraad helpt eigenaren bij het maken van goede plannen voor ontwikkelingen op de buitenplaats. Vanuit de Interim Omgevingsverordening geldt een uitzondering voor het verstedelijkingsverbod op buitenplaatsen, waardoor ruimtelijke ontwikkelingen onder voorwaarden mogelijk zijn. Initiatiefnemers moeten in hun plannen laten zien dat de ontwikkeling kleinschalig is, goed wordt ingepast en dat het plan noodzakelijk is voor de instandhouding van de buitenplaats. De leidraad wordt nu geactualiseerd, waardoor het voor eigenaren duidelijker wordt hoe ze aan die voorwaarden kunnen voldoen en welke stappen ze moeten zetten om te komen tot een goed en afgestemd plan. Voorafgaand aan de actualisatie is een uitgebreid participatief proces voor gebruikers van de leidraad opgetuigd om het instrument te evalueren. U ontvangt de geactualiseerde Leidraad ook binnenkort.
- Via het Steunpunt Archeologie en Monumenten Utrecht worden gemeenten ondersteund bij het uitvoeren van hun wettelijke erfgoedtaken. De provincie subsidieert het STAMU.
- Om kerkbesturen te helpen verantwoord om te gaan met het energieverbruik van hun monumentale kerk, heeft de provincie het programma Verduurzaming monumentale kerken ontwikkeld. Met een gratis "Handleiding verduurzaming kerken", gratis duurzaamheidsscans en begeleiding door een energiecoach kunnen kerkbesturen hulp krijgen bij het energiezuinig maken van het gebouw.
- Het fonds Erfgoedparels, subsidieregeling voor de restauratie van rijksbeschermd monumenten die nu geen woonhuis zijn, biedt tot 60% subsidie op de restauratiekosten, waaronder 10% extra subsidie bij verduurzaming en 10% extra subsidie bij een sociaal maatschappelijke herbestemming. In 2022 is bij 12 van de 19 toegekende subsidies extra subsidie verstrekt vanwege herbestemming en/of verduurzaming.
- EET: Eigenaren en ondernemers in erfgoed kunnen voor advies en hulp terecht bij het provinciale Erfgoed Expert Team (EET). Het is een multidisciplinaire denktank die meedenkt over complexe vraagstukken rond de ontwikkeling van erfgoed. Ook voor particuliere erfgoedeigenaren zonder ondernemerservaring. Het team helpt eigenaren en ondernemers graag bij plannen op het gebied van duurzaamheid, bouw en restauratie, cultuurhistorie, natuur, financiën en hospitality en begeleidt daarin bij afstemming tussen overheden. Er wordt nu een profiel voor een provinciaal aanspreekpunt voor buitenplaatseigenaren gemaakt. Deze persoon helpt eigenaren bij hun vragen aan de overheden.
- Regelmatig is er overleg met kerkenkoepels en kerkbesturen over restauratie, verduurzaming, herbestemming en leegstand.

We hebben de in de motie gevraagde inventarisatie uitgevoerd. En uit bovenstaande blijkt dat ook waar knelpunten buiten onze direct mandaat liggen, we proberen eigenaren en gemeenten zo goed mogelijk te helpen. Behoud door ontwikkeling is immers juist een van de uitgangspunten in ons erfgoedbeleid. We beschouwen de motie dan ook als afgedaan.